

Канзафарова І.С., д.ю.н., професор

Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова

**ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ (ОКРЕМІ ЗАУВАЖЕННЯ)**

Сучасний стан правової охорони об'єктів інтелектуальної власності відрізняється тим, що, з однієї сторони, підвищується рівень уваги майже всіх держав і світового співтовариства в цілому до проблем, пов'язаних із захистом прав праволодильців, з іншої сторони, кількість правопорушень в зазначеній сфері постійно зростає¹. А це є свідченням низького рівня ефективності правових засобів, метою яких є, з однієї сторони, поновлення порушених прав суб'єктів права інтелектуальної власності, з іншої - здійснення штрафного (карального) впливу на правопорушників.

Особливо яскраво зазначена проблема проявляється у разі притягнення особи до цивільно-правової відповідальності. Насамперед це можна пояснити тим, що на практиці досить важко визначити та оцінити реальні збитки, завдані порушенням прав інтелектуальної власності.

Ще за радянських часів на державному рівні розроблялись певні методичні вказівки щодо визначення та стягнення збитків. Зазначена практика має місце і сьогодні. Разом з тим, окремі фахівці у певних сферах діяльності розробляють власні

¹ Взяти хоча б правопорушення в мережі Інтернет. Див., наприклад: Жилінкова І.В. Правове регулювання Інтернет-відносин // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції "Трансформація ринкових відносин в Україні: організаційно-правові та економічні проблеми". Одеса, 15 травня 2003 р. - Одеса: Астропринт, 2003. - С. 30-32.

рекомендації щодо визначення та стягнення збитків².

Проте реальне життя доводить, що у багатьох випадках потерпілому не вдається довести як наявність, так і розмір збитків.

Враховуючи зазначене, законодавець надає потерпілому право вибору способу судового захисту свого права. Так, наприклад, відповідно до п. "г" ч. 1 ст. 52 Закону України від 23 грудня 1993 р. "Про авторське право і суміжні права" (в редакції Закону від 11.07.2001 р.)³ при порушеннях будь-якою особою авторського права і (або) суміжних прав суб'єкти авторського права і (або) суміжних прав мають право подавати позови про відшкодування збитків (матеріальної шкоди), включаючи ^упущену вигоду⁴, або стягнення доходу, отриманого порушником внаслідок порушення ним авторського права і (або) суміжних прав⁵, або виплату компенсації. При визначенні компенсації, яка має бути виплачена замість відшкодування збитків чи стягнення доходу, суд зобов'язаний у встановлених законом межах визначити розмір компенсації, враховуючи обсяг порушення та (або) наміри відповідача. Згідно із п. "г" ч. 2 ст. 52 цього Закону розмір зазначеної компенсації може складати від 10 до 50000 мінімальних заробітних плат.

На нашу думку, надання потерпілому права вибору способу захисту свого права є важливою юридичною гарантією реального захисту порушених прав та інтересів. Поряд із цим, враховуючи ініціативний характер цивільно-правової відповідальності та підвищення ролі договірної саморегуляції в умовах побудови в Україні правової держави та громадянського суспільства, вважаємо, що у ЦК України доцільно було б закріпити як один із загальних способів відшкодування майнової шкоди сплату потерпілому відповідної компенсації, У зв'язку з цим пропонуємо доповнити ЦК України положенням наступного змісту: "Майнова шкода може бути відшкодована шляхом сплати потерпілому відповідної компенсації, розмір і порядок виплати якої встановлюється законом або домовленістю сторін".

² Див., наприклад: Полторак А., Лернер П. Основы интеллектуальной собственности. Пер. с англ. - М.: Изд. дом «Вильямс», 2004.-С. 171-186.

³ // Відомості Верховної Ради України. - 2001. -№ 43. - Ст. 214.

⁴ У розмір збитків, завданих особі, права якої порушено, додатково можуть бути включені судові витрати, понесені цією особою, а також витрати, пов'язані з оплатою допомоги адвоката.

⁵ В юридичній літературі висловлюється думка, що дохід правопорушника у даному випадку й є тією упущеною вигодою, яка, найвірогідніше, могла бути отримана правоволоді-льцем, але поступила у дохід правопорушника. В якості упущеної вигоди, таким чином, розглядається по меншій мірі весь дохід, що був незаконно отриманий порушником прав інтелектуальної власності (Див.: Рожкова М.А. Средства и способы правовой защиты сторон коммерческого спора. - М.: Волгере Клувер, 2006. - С. 286).